

ספר
זרע קודש
המפואר

הלולים לדי' מאת הרב הקדוש איש אלקים
מופת הדור רבינו **נפתלי צבי הורוויץ** נבג"מ

מראפשיץ

(נוסח שער דפו"ר)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, בהגהה מדויקת ומתוקנת,
נוספו רבבות מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים,
הקטעים חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד
ובתוספת אלפי כותרות משנה
ועתה הוספנו להדיר ולשכלל במעלות רבות ונכבדות מאד,
את תורותיו מהספרים 'אילה שלוחה' ו'אמרי שפר'
וכן ספר 'ליקוטי מהר"ם' מתורת אבי רבינו
שנדפס בעבר יחד עם הספה"ק 'זרע קודש'

יו"ל ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
מפעל תורת החסידות
שנת תשע"ח לפ"ק

פרשת בראשית

משה קישר עצמו באחד ממ"ט שערי בינה וע"י דביקותו בישראל הוריד להם מדריגתו זו

חיבור סוף התורה לראשיתה, לעיני כל ישראל בראשית. ע"ד שפירשתי מ"ש לא אוכל עוד לנאת ולצא כו' (דברים לא ז), שפירושו לנאת חוץ מעוה"ז ולצוא לעוה"ז, כי וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן, יר"ד [גו"ן], שער הנו"ן, כי מ"ט שערי בינה הוריד משה לישראל, ע"י שהיה מקשר את ענמו בדבקותו יתצרך [*שער] אחד משערי בינה, ואח"כ מחמת אהבת ישראל היה מדבק את ענמו עמהם, כמ"ש [*כי יהיה להם דבר צא אלי (שמות יח טו), פירוש ע"ד שאמר] חז"ל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אל חכם (ב"ב קטז.), והנה דבר מורה דין, וז"ש כי יהיה להם דבר, שאמר מי שיש לו חולה בתוך ביתו צא אלי, וכדומה לרכי ישראל, נמנא בזה היה מוריד להם ומדבק עמהם את השער מן השערי בינה שהיה בדבקותו, ע"י דיבורו לנאת ישראל ואהבתם ומעלתם, [*ואח"כ שוב] היה מדבק את ענמו בו יתצרך, ואח"כ הוריד מדריגה זו לישראל בדרך זה, [*עד שהוריד להם בדרך זה] כל המ"ט שערי בינה. וז"ש וילך משה כו', שהיה הולך, ע"ד ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה (זכריה ג ז), שהאדם לריח להיות הולך ממדריגה למדריגה, וזה היה משה עושה תמיד. רק צעת מתן תורה כתיב אנכי עומד בין ה' וביניכם (דברים ה ה), שאז היה במדריגת עומד, כי אז פתח יתצרך השמים ושמי השמים, ואמר אנכי ה' אלהיך כו', עד שלא היה אפשר עוד למה להלך למדריגה למעלה מזו, והיה במדריגת עומד.

גם בגשמיות וארציות שעוסק, ימצא שם אלקות וזהו שמתחלה כתב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ואח"כ כתיב ביום [עשות] ה' אלקים ארץ ושמים, כי ית"ש ברא הבריאה בהשתלשלות מעילא לתתא, כדי שיהיה האדם יכול להיות הולך מתתא לעילא, מארץ לשמים, והוא ע"י שגם בגשמיות וארציות שעוסק, ימצא שם אלקות, ויחודע שמלא כל הארץ כבודו. וז"ש חז"ל ביום [עשות] ה' אלקים ארץ ושמים, שהזכיר שם מלא על עולם מלא, כנ"ל שע"י שישראל הם ההולכים מתתא לעילא, ומונחים בכל מקום שבעולם שמלא מאלקות, בכל היות שבעולם, נעשה שם מלא הויה אלקים, שכל היות שבעולם יש אלקות, ולזה נצרך כל הבריאה.

וז"ש לעיני כל ישראל, בראשית, לעיני כל ישראל ר"ת י"ך, שילכו ישראל בדרך זה, שיראו בכל מקום בעיניהם גילוי כבודו ותכמתו ית"ש, איך כולם צחכמה עשה, ולשם זה היה ראשית הבריאה שילכו ישראל בדרך זה מתתא לעילא, כר"ת י"ך כנ"ל.

'לעיני כל ישראל' רומז לשורש התורה ו'בראשית' רומז ליראה שהתורה מביאה ליראה

או [יאמר] לחצר לעיני כל ישראל, בראשית. כי יראת גימטריא תורה, שהתורה מביאה ליראה. והנה כתיב אלה דברי הברית (דברים כח ט), שאותיות אלה, [*הם] שורש התורה, כי אלה רומז לוא"ו מדות כל אחת כלולה מוא"ו, גימטריא א"ה, ולכן כמה פעמים כתיב אלה דברי המצות והחוקים כו',

עבודת כל איש מישראל שיראה להתנהג למעלה
מהטבע, ולזה ברא ית"ש הבריאה

וזוהו ענין אותיות **בְּרָא** לירוף א"ל
בְּמִדָּה, [*כי בְּמִדָּה] גימטריא
אֲדַנִּי, מורה על הנהגת הטבע, [*שית"ש]
הוא אדון הטבע. ושם א"ל שצמלאכה מורה
על הנהגה שלמעלה מהטבע. והנה צחול מתנהג
קצת עפ"י הטבע ג"כ, וזהו לירוף אותיות
בְּרָא, אצל צצנת כתיב כי זו צצנת א"ל
מכל מלאכתו, שהנהגה [*היא] רק צצם אל
שלמעלה מהטבע, וזהו אותיות **יִשְׂרָאֵל**
[*יש"ר א"ל], ליישר כח ולהגביר כח שם
א"ל שהוא הנהגה שלמעלה מהטבע. [*וזה]
עבודת כל איש מישראל, [*שצריך] שיראה
להתנהג למעלה מהטבע, ולזה צרא ית"ש
הבריאה, ו"ש **יִשְׂרָאֵל** אותיות יש"ר א"ל,
צראשית, [שלוה] נצרא העולם.

קין רומז להנהגה שבטבע, והבל להנהגה שלמעלה
מהטבע

וי"ל שזהו היה ג"כ חטא קין, שהציא מפרי
האדמה מנחה לה', להורות על הנהגה
הגשמיות בהטבע, ולעבוד ה' צוה, וצאמת צריך
להנהגה שלמעלה מהטבע, [ולוה] רמז הצל
צקרבנו, ו"ש והצל הציא גם הוא מצבורות
לאנו (שם ד ד), מצחינת ראשית שלהם, ומחלציהן,
הטוב הנצחר העליון והראשית. וצאמת צרא
ית"ש צ' הנהגות הנ"ל, ו"ש צראשית צרא
אלקים את השמים, מורה על הנהגה שלמעלה
מהטבע, ואת הארץ, הנהגת הטבע, והאדם
צריך להגביר הנהגה שלמעלה מהטבע, כמו
שמרמוז **יִשְׂרָאֵל** יש"ר א"ל כנ"ל.

התורה מתחלת בב' שהוא היראה לכנוס לתוכה כמו
שער לבית

התחלת התורה צאות צ' [שהיא] פתוחה,
כמו צית שנכנסים לתוכו, זה מורה
לנו כי אחז"ל חבל על דלית ליה דרתא, ותרעא

הכל עד"ו. ור"ת א"ל הוא אתה הראת
לדעת (דברים ד לה), וג"כ הוא אותיות **לְאֵדָה**,
מורה על עולם העליון שנקרא כך. והנה ולכל
היד המזקה (דברים לד יב), אמרו צמדרש על
הלוחות ששל סנפיריון היו, וכצדים היו. ו"ש
אח"כ לעיני כל ישראל, שצעיני בל **יִשְׂרָאֵל**
עם אותיות א"ל שהם שורש התורה, גימטריא
יִרָא את ה' בני ומלך עה"כ, ו"ש אחר
כך בראשית אותיות **יִרָא בשת**.

רצון השי"ת שיבחין האדם בין טוב ורע ושיזכה
לחיי עולם למעלה מדרך הטבע

עיי"ל שישאל אותיות יש"ר א"ל. ע"ד
שפירשתי כי זו צצנת אל מכל מלאכתו.
כי יש הנהגה בהטבע, ויש הנהגה שלמעלה
מן הטבע, וכן היה רצון אלקיני יתצרך לצרוא
[*הצ'] הנהגות, ושהאדם יתגבר על הנהגת
הטבע וינהג את עצמו בהנהגה [שלמעלה
מהטבע]. ולזה צרא ית"ש עץ הדעת, שצאמת
ע"י אכילה מאתו עץ ידע טוב ורע, אך ית"ש
אמר לאדם הראשון שלא יאכל ממנו, כדי שידע
ע"י טוב ורע מן הטבע, שהוא מאכילת העץ
הדעת, רק יעבוד אותו ית"ש צאמת, ועיי"ז
יצוא לדעת טוב ורע.

וי"ש ית"ש אח"כ ועתה פן ישלח ידו ולקח
גם מעץ החיים (צראשית ג כב), שנצרא
שעל דרך הטבע יצוא מאכילת עץ החיים שיחיה
לעולם. אך אם יקח גם משם, ויהיה חיותו
ג"כ [משם] עפ"י הטבע ואכל וחי לעולם,
ודעתו כצר הוא ג"כ עפ"י הטבע מאכילת עץ
הדעת, וא"כ לא יזכה לעולם להנהגה שלמעלה
מהטבע, שיחיה לעולם צלמעלה מהטבע שהוא
יותר צמעלה. ולכן מנע ית"ש אותו מאכילת
עץ החיים, [*כדי] שיזכה לחיי עולם ע"י
שמירת התורה והמנוח.

כי היה שושבינא דמלכא, ולא היה מקרצ את ישראל לעיניהם, רק לפני ה' [יתצרך], שהיה שושבינא, [*היה] מקרצ את הקצ"ה אלל ישראל במלצתו עליהם. ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא, שבפני ישראל [היה משבת] אותם לעיניהם מאוד, וקרצם מאוד, ואמר להם אתם טובים מאוד, ומאוד אתם עם קדוש, ועי"ז קרצם להשי"ת.

וז"ש ולכל היד החזקה [כו'] אשר עשה משה (דברים לד יז), שעשה והראה גבורה, שמורה יד החזקה לנו, שהוכיח אותנו בדברים קשים כגידים, זהו היה רק לעיניהם של ישראל, צפניהם היה מוכיחם, כי והאלקים עשה שיראו מלפניו (קהלת ג יד), אלל לפניו יתצרך מסר נפשו עליהם כנ"ל. וכן שמעתי משל מהמגיד הקדוש מוה' יחיא"ל בויב"ל ז"ל שמלמד הלומד עם תלמיד, צפניו אומר לו דברים קשים ומצויהו מאוד, אף שבאמת הוא תלמיד טוב, וכששואל אצו על לימודו, משצחו הרצ מאוד צפני אצו, רק לעיני התלמיד [מצוה אותו], כדי שילמוד יותר, וכדי שיקבל [עליו] עול תורה [ומצות] ויראה יותר. וז"ש ולכל היד החזקה, מורה גבורה דברים קשים, עשה משה לעיני כל ישראל, צפניהם. ובראשית אותיות ש"ב יראת, כ"כ צתיקונים שעשה משה זה כדי שיהיו יושבים ביראת ה', אלל הצריאה היה להיטיב, וכלל דבר כתיב וירא אלקים כי טוב.

כל ישראל כלולים במשה

א"י כי אז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) עינא ולבא תרין סרקורי דעצירה, וית"ש אומר אם אתה נותן לי לבא ועינא אנא ידע דאת דילי. והנה כל ישראל כלולים במשה, כי אז"ל (שהש"ר ה סה) על משה ילדה אשה אחת ששים ריבוא צכרם אחד, כי [הוא] היה

לדרתא עביד (שבת לא:), כי היראה הוא הבית, וראשית חכמה יראת ה' (מהלים קיא י). ולכן התחילה [התורה] צ"ה שהוא הבית, הדרתא כנ"ל, היראה לכנוס לתוכה כמו שנכנסים לבית. ולכן בראשית אותיות ביראת, והשי"ן מורה לנו כי יש מילוי אלקים צמילוי יודי"ן גימטריא ש', זה מורה לנו השי"ן לידע שיש אלקים דיין ושופט ית"ש, שאלקים הוא לשון דיין, ומזה יבוא לאדם היראה.

כמו שלבית נכנסים בו, כן ישראל נכנסים וכלולים בהתורה הקדושה

וגם מה שמסיימה התורה ישראל, ומתחלת צ"ה, רומז כי אמרו דורשי רשומות ישראל ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה, כי כל אחד מישראל יש לו אחיזה באת אחד מן התורה, והתורה הוא בית של ישראל, שכמו שלבית נכנסים בו, כן ישראל נכנסים וכלולים בהתורה הקדושה, וכתיב בית ישראל צרכו את ה' (שם קלה יט), ישראל שנכנסים צהבית, שהתורה הוא בית של ישראל. ולכן מסיימת התורה ישראל, ומתחלת צ"ה, לרמוז על הנ"ל שהתורה [הוא] בית [של] ישראל.

משה הוכיח לישראל רק בפניהם, אך לפניו יתברך היה משבחם

או יאמר התורה מסיימת לעיני כל ישראל, ומתחלת בראשית. כי הנה משה שושבינא דמלכא [הוא], ואהרן שושבינא דמטרוניתא, הפירוש כי [מצינו שמשה הוכיח] את ישראל בדברים קשים תמיד, [ואמר] ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אתכם (דברים ט כד), והרצה דברים קשים, [כמו] כי עם קשה עורף אתה (שם ט ו). ולפניו יתצרך היה [אומר דברים טובים, והיה] מתחצט צכל זויות וזויות צשציל ישראל, ומסר נפשו עליהם, כמו שכתוב ואם אינ מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות לב לב),

אינו תופס את הלשון, כך לא בעמל ולא ציגיעה
צרה הקצ"ה את עולמו, אלא צדצר ה' שמים
נעשו כו'.

מזרח רומז למדת האמת הממוצע בין חסד לגבורה
והוא בחינת לב העומד באמצע

הנה ית"ש צרה את העולם צששה קצוות
רומזים למדות עליונות, וזה שאז"ל
שאלם הראשון כשנצרה היה עומד פניו למזרח,
כי הנה מזרח הוא הממוצע בין צפון לדרום,
כי דרום הוא נד ימין מדת חסד, ונד שמאל
הוא גבורה כי שמאל דוחה, כי צד שמאל
מונח הכזד והכזד כועס, וצריך לראות שהכעס
יהיה לטובה כמ"ש רגזו ואל תחטאו (מהלים ד
ה), ואז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגזו אדם יצ"ט
על יצה"ר, לכעוס עליו ולדחות אותו, וז"ש
(סוטה מו.) [יצ"ר] שמאל דוחה, בהכעס וגבורה
ורגזו שבשמאל. ומזרח הוא הממוצע, הוא מדת
אמת, כי ההולך באמת אי אפשר לו להתנהג
במדה אחת תמיד, לא במדת חסד תמיד, ולא
[במדת] גבורה תמיד, כי לפעמים צריך *למדת
חסד] להתחסק עם טושים, ולפעמים צריך
למדת גבורה [*לכעוס] על הרשעים ויצה"ר
כנ"ל, כי כן הוא האמת, ולפי הוראת האמת
כן צריך להתנהג ולאחוז בצ' הקצוות צפון
ודרום. ולכן היה עומד אדם הראשון פניו
למזרח, לאחוז בצ' הקצוות להתנהג במדת אמת.
וזהו בחינת לב שעומד באמצע הגוף, כי לב
פירושו כמו לב השמים (דברים ד יא), לב ים
(שמות טו ט), שפירושו באמצע.

האמצע בין סוף והתחלת התורה הם אותיות 'לב'
המחברים, וזה מורה שהתורה ק' אמת

ולבן התורה מתחלת בצ' ומסיימת בלמ"ד,
מורה כי התורה ק' תורת אמת, ונעון
סופן צמחילתן ומחילתן בסופן, וכאלו [היו
אותיות לב' אלו שהם התחלת וסוף התורה],

כלול מכל הס"ר נשמות ישראל, ולכן בומכון
שצתו השגית ר"ת בושדה, כי ית"ש חפץ חסד
הוא ומעלים עין מקוררים, ולכן כשרוצה
[יתצרך] להשגיח ולהיות מצין אל מעשי כל
איש ומחשבותיו, מציט על אחיזת נשמתו צמשה
רבינו ע"ה, שם מציט עליו ומשגיח על עמו
צני ישראל, כי שם צשורש אחיזת נשמתם צמשה,
כולם יפים וצוררים.

משה בכח קדושתו פעל שיהיה לבם ועיניהם של
ישראל רק סרסורי דמצוה

והנה משרע"ה שהיה כלול מכל נשמות ישראל,
צכח קדושתו פעל ועשה שיהיה לבם
ועיניהם של ישראל, רק סרסורי דמצוה ולא
חס ושלום סרסורי דעצירה, וזה שכתוב אשר
עשה משה לעיני כל ישראל, שתיקן את עיניהם
שהיו סרסורי דמצוה. ומסיימת התורה בלמ"ד
ומתחלת בצ' אותיות לב, רמז שיהיה גם הלצ
רק סרסורא דמצוה ולא [סרסורא] דעצירה
ח"ו, וג"כ הר"ת מן בושדה לעיני כל ישראל
בראשית הם בי בול"ך, רומז שהתורה אומרת
צי מלכים ימלוכו (משלי ח טו).

דברי המדרש

א"י ונקדים פירוש המדרש (צ"ר יז י) ע"פ
אלה תולדות השמים והארץ בהצראם כו',
אמר ר' יהודה נשיאה שאילת לר' שמואל צ"ר
נחמן מאי דכתיב קולו לרוכב בערצות בידה
שמו (מהלים סח ה), אין לך כל מקום ומקום
שאין לו איש ממונה על בית שלו כו', כך מי
ממונה על בית של עולם, הקצ"ה בידה שמו,
על [בידה] של עולמו כו', שאילת לר' אלעזר
ולא אמר כן, אלא כי בידה ה' נור עולמים
(ישעיה כו ד), צ' אותיות [כו'], ואין אנו יודעין
אם העוה"ז ציו"ד ועוה"צ צה', [וכשהוא אומר
בהבראם] צה' צראם, הוי אומר שעוה"ז
צה' ועוה"צ ציו"ד [כו']. ומה [הה"א] הו

באמצע התורה, כי באותיות לב אלו, מתחברים סוף והתחלת התורה, כי הדבר שהוא האמצע ציניהם הם אותיות לב המחצרים. כי הלצ [שהוא] ממוצע מורה על מדת אמת, כנ"ל שאמת [ממוצע] ומחצר חסד וגבורה. ולכן אנו מתפללין וטהר לבנו לעדך באמת, כי אמת ולב הם צחינה אחת, [וענין אחד המה, כנ"ל שאמת ממוצע ומחצר חסד עם גבורה].

ששה קצות העולם הם בחינת ששה מדות

בחזור להנ"ל שית"ש צרא העולם בששה קלוות [שהם] צחינת [ששה] מדות, ולפון זכרום הם חסד וגבורה. ומורה מדת תפארת, מדת אמת. ומעלה ומטה אלו הצ' קלוות, רומזים למדת נצח ויהוד, כי מי שמנח את חצירו הוא מדמה עצמו למעלה מחצירו, ולכן רוצה לנחמו, ומדת הוד הוא [מורה] עניין מטה, שמודה לחצירו ומכניע עצמו תחתיו, והוא למטה מחצירו. וקנה מערב הוא יסוד שהיא כללות המדות, כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' כי ב"ל בשמים ובארץ (דברי הימים א' כט יא), הוא מדה הששית יסוד, ולכן מערב גימטריא ש"ב, כמנין כל הי"ב צירופי הויה, [כי] מערב הוא לשון תערובות, שצחינת [קנה] מערב [שמורה] מדת יסוד, מתערבים שם כל המדות.

יום הששי נקרא 'ערב' שבת מלשון תערובות, שמתערב שם קדושת שבת הבא

ולבן יום הששי נקרא ערב שבת, ג"כ לשון תערובות, כי ציום הששי מתערב שם קדושת שבת הצא, כי ערב שבת הוא הממוצע בין השבת והחול, וצו מתערבים ומתמזעים, ולכן קורין בקידוש יום הששי ויכולו השמים ציחד, הגם שויכל אלקים ציום השביעי מלאכתו כו', כי באמת יום הששי הוא מחצר את יום השבת לחול. ולרמז זה אנו קורין את ליל שבת

על יום הששי, שקורין בל"א (פרייטי"ג ז"ו נאכט), וכן להיפוך ציניאת שבת, אנו קורין את ליל [מוצאי שבת השייך ליום] א' על שבת בל"א (שצ"ת ז"ו נאכט), ולכאורה היה מהראוי להיות להיפוך, לקרות את ליל כניסת שבת על [שם] שבת, וליל יציאת שבת על שם החול, כי הלילה הולכת אחר יום שלאחריו, רק כי מורה כנ"ל על קדושת שבת שמתערב בחול, ולכן גם ליל מוצאי שבת קורין על שם שבת, שקדושת שבת משפיע לימי החול.

אף מי שעדיין מעורב מטוב ורע, אם מחזיק באמונתו יתברך שכניה עמו

בל"ל הדבר שמערב הוא לשון תערובות, וסולו לרוכב בערבות, פירושו [הוא] ג"כ לשון תערובות, שאף מי שעדיין אינו טוב וזרור מכל רע, רק הוא עדיין מעורב מטוב ורע, עכ"ז אם [הוא] רק מחזיק באמונתו יתברך, גם על זה האיש עושה יתברך לעצמו מרכבה, ושכינה [עמו] צמערב, אף שהוא [מעורב] מטוב ורע. ובידה [*שמו, בידה] גימטריא טוב, שם הגושפנקא דחמים ציה שמיא וארעא, הר"ת מן אמת השמים ואת הארץ, כי ית"ש אמר בשעת הצריאה שאמרו המלאכים עמיד הוא למחטי קמן, אמר [יתברך] וכי למגנא אנא נקרא רחום וחנון, [*וחתם יתברך צטוב], כן ג"כ עתה לאחר הצריאה נוהג יתברך צטוב עד"ו.

אף מי שהוא בחינת תוהו, יש להבורא ית' תענוג ממנו

וזוה מרמז לנו הכתוב אלה [תולדות השמים והארץ צהצראס], תולדות השמים והארץ ר"ת תהו, צהצראס, שתולדות השמים והארץ מתנהגים כמו שהיה עיקר הצריאה, שהיה הארץ תוהו וזוהו וחושך, עד שצחמיו יתברך אמר יהי אור, כן בכל פעם אף שהאדם הוא